

MIĘDZYNARODOWE STOSUNKI POLITYCZNE

Wykład nr 7 (26.05.2020) –

Współczesne stosunki międzynarodowe – konflikty zbrojne

dr Jarosław Flakowski

Skype: jarekf2

PLAN WYKŁADU

1. Wprowadzenie
2. Siła i jej zastosowanie
3. Konflikt zbrojny – definicja i typologie
4. Współczesne konflikty zbrojne
5. Materiały do pracy własnej
6. Informacje dotyczące kolejnego wykładu.

1. WPROWADZENIE

WPROWADZENIE

- Problematyka siły i jej użycia nieustannie aktualna;
- Trudność w określeniu samego pojęcia;
- Złożone formy zastosowania;
- Prawo społeczności międzynarodowej do wykorzystania jej w celu zapobiegania konfliktom.

WPROWADZENIE

- Niegdyś siła pojmowana tylko jako strefa militarna:
 - dziś również zasadnicze znaczenie siły militarnej, ale także: siła ekonomiczna, cywilizacyjna, czy kulturowa,
 - Także aspekty związane z rewolucją naukowo-techniczną: wiedza, umożliwiająca rozwój nowych technologii, umiejętność przetwarzania danych, pełny i szybszy dostęp do informacji, możliwość sterowania jej przekazem.

WPROWADZENIE

- Po I wojnie światowej próbowano określić i ograniczyć agresję/możliwość wypowiedzania wojny
 - Liga Narodów – art. 12 i 15 Paktu określające warunki wypowiedzania wojny z częściowym jej zakazem; brak wykluczenia wojny agresywnej;
 - Pakt Brianda-Kellogga 1928 – art.2. *załatwienie i rozstrzyganie wszystkich sporów lub konfliktów bez względu na ich naturę lub pochodzenie, które mogłyby powstać między nimi, powinny być osiągnane tylko za pomocą środków pokojowych;*
 - konwencja z inicjatywy ZSRR 1933r. definiująca czym jest agresja;

WPROWADZENIE

- Po II wojnie światowej – prace Organizacji Narodów Zjednoczonych nad problematyką siły i agresji:
 - uaktualnienie definicji agresji: 1974r., art. 4 KNZ: zakaz groźby lub użycia siły *przeciwko integralności terytorialnej lub niepodległości politycznej któregośkolwiek państwa bądź inny w sposób, niezgodny z celami ONZ*

2. SIŁA I JEJ ZASTOSOWANIE

SIŁA I JEJ ZASTOSOWANIE

FORMY POSŁUGIWANIA SIĘ SIŁĄ

- sam fakt posiadania potencjału militarnego, może stanowić dla państwa poczucie bezpieczeństwa (wyścig zbrojeń w okresie zimnej wojny);
- demonstracja możliwości – służy wywarceniu presji na przeciwnika, podkreśleniu swej przewagi, chęci wyrównania potencjałów (podbój kosmosu, broń masowej zagłady, pokazy manewrów wojskowych); nie narusza prawa międzynarodowego

SIŁA I JEJ ZASTOSOWANIE

FORMY POSŁUGIWANIA SIĘ SIŁĄ

- groźba użycia siły – przejawiać się może w organizowaniu manewrów na styku z przeciwnym obozem/państwem, mobilizacji, koncentracji wojsk i wzmożeniu ich ruchów na granicy z ewentualnym państwem; zabronione przez prawo międzynarodowe
- bezpośrednie użycie siły – zastosowanie siły wobec innego państwa, agresja

SIŁA I JEJ ZASTOSOWANIE

- Wskazuje się, że czynnik militarny może jedynie przytłumić konflikt, **nie służy jego rozwiązaniu!**
- Groźba/użycie siły stwarzają napięcie, wzrost zbrojenia prowadzi do destabilizacji oraz destruktywnie oddziałują na gospodarki państw
- Nieskuteczność, niewystarczalność prawnych ograniczeń siły;
- Pojawianie się nowych problemów – stworzenie sił międzynarodowych w ramach ONZ uprawnionych do zbrojnego rozwiązywania konfliktów – taka forma wymuszania pokoju w miejscach zapalnych może jednak prowadzi do nadużyć i naruszają pokojowe normy rozwiązywania sporów

3. KONFLIKT ZBROJNE DEFINICJA I TYPOLOGIE

KONFLIKT ZBROJNY

- Początek historii konfliktów: powstanie państw; wojna jako zorganizowana walka zbrojna pomiędzy państwami; wcześniej, od starożytności – sytuacje mające znamiona wojny, jednak pomiędzy grupami społecznymi/strukturami plemiennymi;
- W historii ludzkości odnotowano około 15 tysięcy wojen z 3,6 miliardami Ofiar;
- Wcześniejsze epoki: wojna nierozzerwanie związana z zastosowaniem **siły**;
- Jednocześnie: brak szczegółowych regulacji międzynarodowych w zakresie wojny, wył. regulacje ogólne;

KONFLIKT ZBROJNY

- średniowiecze: coraz częściej agresję poprzedza akt wypowiedzenia wojny (wojna wypowiedziana=sprawiedliwa);
- Europa – *ius ad bellum, ius tractatum, ius legationis* – prawo do wojny wyłącznym prawem **państw** – już od XII w wojny prywatne w Europie sprzeczne z prawem;
- XIX/XX wiek – wzrost uregulowań w prawie wojennym
- Wzrost regulacji prawa humanitarnego: 4 konwencje genewskie o ochronie ofiar wojny z 1949r.; 2 protokoły dodatkowe tych konwencji z 1977r.

KONFLIKT ZBROJNY

- Obecnie: prawo międzynarodowe pozwala na użycie siły **jedynie w samoobronie, podjętej indywidualnie lub zbiorowo!** Decyzję o podjęciu użycia siły podjąć może też Rada Bezpieczeństwa ONZ ;
- 14 grudnia 1974r.; Komitet Specjalny ONZ – definicja agresji, ‘zasada pierwszeństwa’, oznaczająca że agresorem jest państwo, które pierwsze popełni jeden z następujących czynów:
 - zbrojny atak, okupacja wojskowa lub aneksja przy użyciu siły,
 - bombardowanie lub użycie jakiejkolwiek broni przeciw terytorium innego państwa,
 - blokada portów lub wybrzeży,
 - atak na siły zbrojne, marynarkę handlową lub lotnictwo cywilne innego państwa,

KONFLIKT ZBROJNY

- atak na siły zbrojne, marynarkę handlową lub lotnictwo cywilne innego państwa,
- użycie sił zbrojnych stacjonujących na terytorium innego państwa w sposób sprzeczny z porozumieniem określającym warunki stacjonowania,
- udostępnienie własnego terytorium innemu państwu, które wykorzystuje je do dokonania agresji przeciw państwu trzeciemu,
- wysyłanie zbrojnych band dokonujących ataków przeciw innemu państwu.

KONFLIKT ZBROJNY

Pojęcie **konfliktu zbrojnego** jest pojęciem szerszym od pojęcia wojny!

Cechy konfliktu zbrojnego (T. Leśko 1982):

- Istnienie co najmniej dwóch podmiotów wojujących;
- Używanie przez podmiot wojujące zorganizowanych sił zbrojnych przeciwko siłom zbrojnym przeciwnika;
- Stosowanie metod i środków walki zbrojnej;

KONFLIKT ZBROJNY

Za konflikt zbrojny **nie uznaje się** :

- Sytuacji, gdy użycie siły nie wywołuje zbrojnego oporu
- **Represalia** (sprzecznych z prawem międzynarodowym przejawów stosowania siły, które stanowią odwet na bezprawne jej użycie przez inne państwo, gdyż wymagają przestrzegania zasady proporcjonalności odwetu, co jest sprzeczne z samą logiką walki podczas trwania konfliktu zbrojnego)
- **Rebelii** (żywiołowych, niezorganizowanych form buntu ludności przeciwko władzy państwowej, podczas którego występują ograniczone przejawy walki zbrojnej)
- **Puczów wojskowych** (sprzecznych z prawem zmian elit rządzących, które dokonują się z użyciem siły, stosowanej w krótkiej sekwencji czasowej)

KONFLIKT ZBROJNY

- XX/XXI wiek – nowy typ konfliktów – **tzw. konflikty asymetryczne**, których cechą charakterystyczną jest bardzo duża dysproporcja sił między konfrontującymi się stronami.
- Asymetria dot. Zarówno parametrów ilościowych potencjałów militarnych, jak i czynników określających poziom cywilizacyjny.
- Strona Słabsza wybiera taką strategię i taktykę działań, która ogranicza możliwości wykorzystania przez stronę silniejszą jej potencjału wojskowego.
- Strona słabsza działa przy tym a rzez tworzenia zagrożeń dla przeciwnika w sferze zarówno militarnej, jak i cywilizacyjnej.

4. WSPÓŁCZESNE KONFLIKTY ZBROJNE

WSPÓŁCZESNE KONFLIKTY ZBROJNE

- Wskazuje się, że najczęściej istnieją całe systemy przyczyn konfliktów zbrojnych prowadzące do ich wybuchów!
- Czasami na danym regionie może dominować jedna określona przyczyna stanowiąca podłoże konfliktów ujawniających się w innych płaszczyznach (np. w Afryce - spory terytorialne).

WSPÓŁCZESNE KONFLIKTY ZBROJNE

- Na skutek głębszej analizy stwierdzono, że bardzo często powody konfliktów zbrojnych tkwią w wewnętrznych układach społeczno-politycznych państw.
- F. Ryszka podkreśla, że kluczową postacią współczesnego konfliktu zbrojnego jest **partyzant**.
- Istnieje więc tendencja, iż współcześnie coraz więcej wojen to nie konflikty międzynarodowe, ale wojny domowe.

WSPÓŁCZESNE KONFLIKTY ZBROJNE

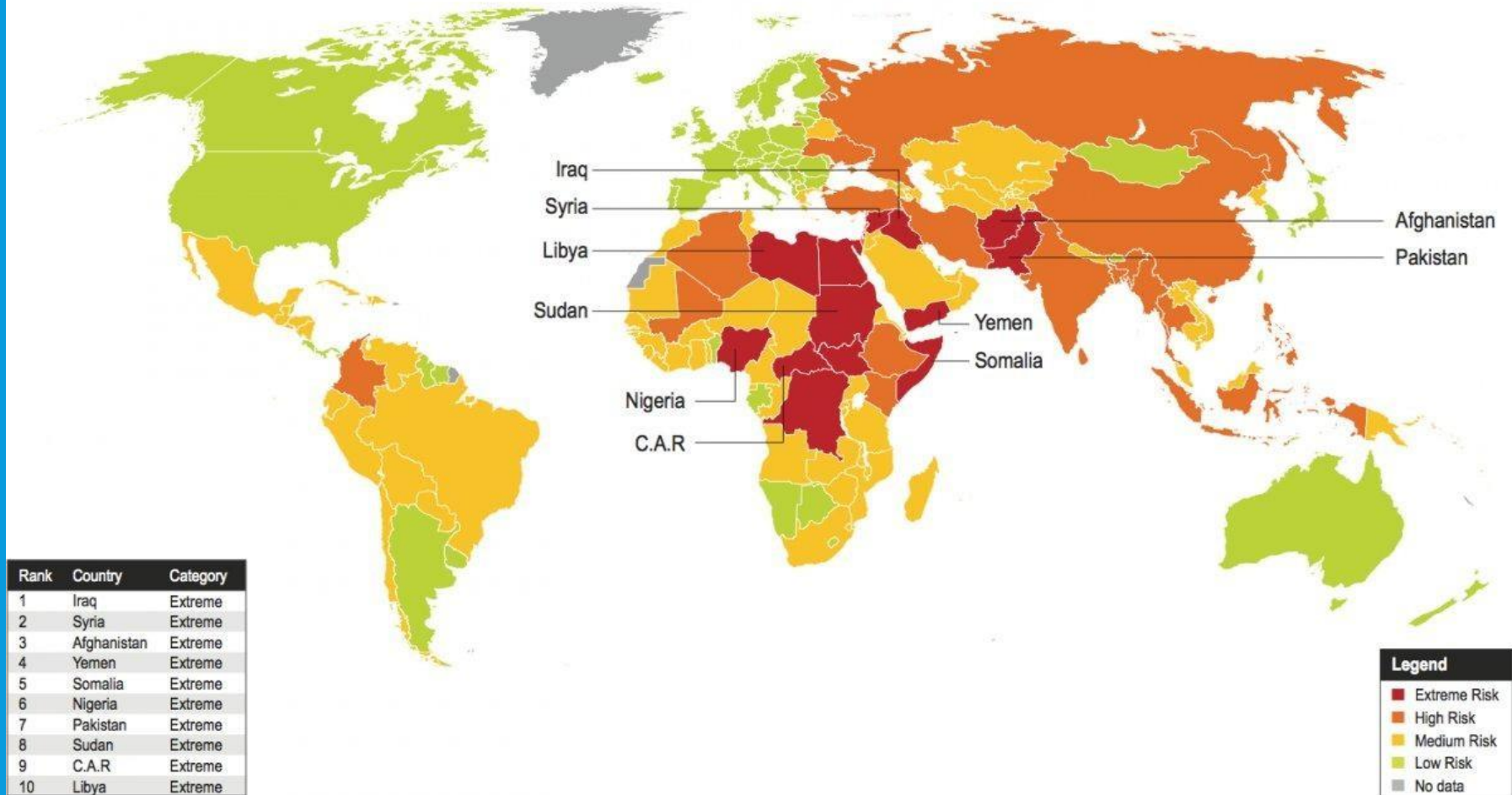
- Konfliktogenną rolę odgrywać może także ingerencja państw trzecich w rozwiązywanie sprzeczności narastających między państwami pozostającymi w sporze lub ich zaangażowanie w trwający konflikt zbrojny (Supermocarstwa).
- Zagroženiem są także rosnące aspiracje mocarstw regionalnych, które chcąc zdobyć dominację na określonym obszarze wyjątkowo często odwołują się do działań militarnych.
- Wśród przyczyn politycznych wyróżnić można także **nadmierne zbrojenia** oraz wzrost znaczenia elit wojskowych (gł. kraje 'Trzeciego Świata')

WSPÓŁCZESNE KONFLIKTY ZBROJNE

- Ponadto wśród przyczyn konfliktów wymienić można także rywalizację o surowce, a w tym m.in. o zasoby wody pitnej! Także o zasoby morza.
- Istotną rolę odgrywają również zagrożenia ekologiczne oraz szeroko pojęta płaszczyzna kulturowa stosunków międzynarodowych – obecnie stwierdzić można, iż jednym z najważniejszych powodów powstawania konfliktów zbrojnych są procesy formowania się narodów i wynikające z nich zjawiska z sfery kulturowej (ważna rola podłoża psychologiczno-socjologicznego; *konflikt emocji*)

GOEOGRAFIA KONFLIKTÓW ZBROJNYCH

Political Violence Index 2015

GOEOGRAFIA KONFLIKTÓW ZBROJNYCH

Obszary o największej aktualnej intensywności konfliktu:

- Afganistan
- Syria
- Irak
- Jemen
- Libia
- Somalia
- Południowy Sudan
- Nigeria

GOEOGRAFIA KONFLIKTÓW ZBROJNYCH

- Straty ludnościowe

(przykłady konfliktów po IIWŚ: Chiny 1946-49 1,5-2,5mln ludzi; wojna koreańska 2mln ofiar, powstanie w Algierii 1954-62 600tys-1mln Algierczyków i 18 tys. Francuzów);

-zauważyć należy tendencję nieustannego wzrostu ofiar wśród cywili – obecnie stanowią 80-90% wszystkich ofiar!!

- Demoralizacja społeczeństw

- niszczenie struktur społecznych;
- ujawnienie najniższych instynktów;
- rządy dyktatorskie

GOEOGRAFIA KONFLIKTÓW ZBROJNYCH

- Problematyka udziału w wojnach dzieci (Afryka, Iran, obecnie Syria, Irak)
- Zmiana mapy politycznej świata
- Wielkie migracje ludności
- Oddziaływanie na ekonomikę krajów – często nadmierne zbrojenia i osłabienie możliwości rozwojowych państwa
- Powstanie państw upadłych, parapaństw

WSPÓŁCZESNE KONFLIKTY ZBROJNE

3 faz konfliktu:

- Początek konfliktu
- Rozwój konfliktu (tlący konflikt, kryzys, poważny kryzys, wojna)
- Wynik/rozwiązanie konfliktu

WSPÓŁCZESNE KONFLIKTY ZBROJNE

- Rozwiązanie konfliktu zbrojnego będzie jego ostateczną fazą. Pamiętać należy, iż rozwiązanie konfliktu nie jest równoznaczne z jego zakończeniem.
- Istotnym mechanizmem kończącym woję jest **określony nacisk**, zarówno o charakterze wewnętrznym, jak i zewnętrznym.
- Ostatecznym celem zakończenia konfliktu zbrojnego **jest osiągnięcie pokoju!!** Pokoju, traktowanego jako wartość uniwersalna dla wszystkich ludzi i całego świata. Z obserwacji historii wynika, iż pokój jest stanem przejściowym pomiędzy wojnami.

WSPÓŁCZESNE KONFLIKTY ZBROJNE

Formy zakończenia konfliktu zbrojnego:

- **Porozumienie** - przez nawiązanie bezpośredniego kontaktu między dowództwami zwaśnionych stron (dawniej biała flaga, obecnie np. droga radiowa, a następnie spotkanie parlamentarzysty uzgadniających kwestie techniczne związane z podpisaniem stosownego dokumentu kończącego działania zbrojne).

WSPÓŁCZESNE KONFLIKTY ZBROJNE

Możliwe formy:

- kapitulacja** (podpisana z reguły przez naczelnych dowódców lub upoważnionych przedstawicieli)
- rozejm**
 - precyzuje zawieszenie aktywnych działań zbrojnych w czasie i przestrzeni;
 - może być zerwany przez każdą ze stron, jeśli druga nie dotrzyma warunków
 - na podstawie rozejmu strony podpisują preliminaria pokojowe, a następnie traktat pokojowy (traktaty pokojowe podlegają ratyfikacji parlamentarnej, gdyż legitymują z punktu widzenia prawa międzynarodowego nowe rozwiązania)

WSPÓŁCZESNE KONFLIKTY ZBROJNE

- W odniesieniu do pozostałych konfliktów międzynarodowych i sposobów ich zapobiegania i rozwiązywania, od konferencji haskich z 1899 i 1907 kształtowały się 3 metody pokojowe, uzupełnione następnie KNZ:
 - dobre usługi i mediacje
 - komisja badań
 - arbitraż międzynarodowy
 - koncyliacja
 - postępowanie sądowe
 - rozjemstwo.
- Współcześnie także:
 - tworzenie kodeksów norm międzynarodowych oraz opartych na nich instytucji międzynarodowych
 - dyplomacja prewencyjna.

5. MATERIAŁY DO PRACY WŁASNEJ

ŹRÓDŁA

1. http://rsawl.awl.edu.pl/images/Archiwum/2011/nr_2/10justyna_szkola.pdf
2. https://repozytorium.uph.edu.pl/bitstream/handle/11331/2093/Wspolczesne_oblicze_konfliktow_zbrojnych%20.pdf?sequence=1
3. [http://bazhum.muzhp.pl/media//files/Obronnosc_Zeszyty_Naukowe_Wydzialu_Zarzadzania_i_Dowodzenia_Akademii_Obrony_Narodowej/Obronnosc_Zeszyty_Naukowe_Wydzialu_Zarzadzania_i_Dowodzenia_Akademii_Obrony_Narodowej-r2013-t-n1\(5\)/Obronnosc_Zeszyty_Naukowe_Wydzialu_Zarzadzania_i_Dowodzenia_Akademii_Obrony_Narodowej-r2013-t-n1\(5\)-s143-154/Obronnosc_Zeszyty_Naukowe_Wydzialu_Zarzadzania_i_Dowodzenia_Akademii_Obrony_Narodowej-r2013-t-n1\(5\)-s143-154.pdf](http://bazhum.muzhp.pl/media//files/Obronnosc_Zeszyty_Naukowe_Wydzialu_Zarzadzania_i_Dowodzenia_Akademii_Obrony_Narodowej/Obronnosc_Zeszyty_Naukowe_Wydzialu_Zarzadzania_i_Dowodzenia_Akademii_Obrony_Narodowej-r2013-t-n1(5)/Obronnosc_Zeszyty_Naukowe_Wydzialu_Zarzadzania_i_Dowodzenia_Akademii_Obrony_Narodowej-r2013-t-n1(5)-s143-154/Obronnosc_Zeszyty_Naukowe_Wydzialu_Zarzadzania_i_Dowodzenia_Akademii_Obrony_Narodowej-r2013-t-n1(5)-s143-154.pdf)
4. <https://www.sipri.org/media/press-release/2020/global-military-expenditure-sees-largest-annual-increase-decade-says-sipri-reaching-1917-billion>

6. INFORMACJE DOTYCZĄCE KOLEJNEGO WYKŁADU

NASTĘPNY WYKŁAD

9.06.2020, godz. 16:25-17:55

Materiały zostaną przesłane do Państwa 6.06.2020

Zapraszam do udziału i dyskusji na czacie

Messenger: Jarek Flakowski

Skype: jarekf2

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ!

dr Jarosław Flakowski

j.flakowski@wez.uz.zgora.pl

793933666